

KVINNHERAD
K O M M U N E

Rådmannen

NORGES VASSDRAGS- OG ENERGIDIREKTORAT (NVE)
Postboks 5091 Majorstua

0301 OSLO

Ikkje publisert

Dokumentet er offentlig, men ikkje
publisert på nettet.

Saksbehandlar	Tlf. direkte innval	Vår ref.	Dykkar ref.	Dato
Gunn Tove Petterteig	970 18 029	2019/826-22		14.12.2020

Krav om revisjon av konsesjonen til å foreta regulering av maurangervassdragene

1. Bakgrunnen for revisjonskravet

Formannskapet i Kvinnherad kommune vedtok den 10. september 2020 (sak 2020/87) å kreve revisjon av konsesjonsvilkårene til regulering av Maurangervassdragene mv. Tilsvarende vedtok kommunestyret i Ullensvang kommune den 21. oktober 2020 (sak 172/20) å kreve revisjon av Maurangervassdragene mv. i samarbeid med Kvinnherad kommune. Begge kommunene har vedtatt at revisjonssaken skal ha miljøaspektet i fokus og legge vekt på innkomne innspill fra innbyggere, lag og organisasjoner.

På denne bakgrunn fremsetter kommunene Kvinnherad og Ullensvang med dette i fellesskap krav om revisjon av konsesjonen gitt ved kgl.res. datert 18. juli 1969, til å foreta regulering av Maurangervassdragene mv. Nåværende konsesjonær er Statkraft Energi AS, og berørte kraftverk er Mauranger med en produksjon på 1146 GWh/år og Jukla med en produksjon på 67 GWh/år.

Kommunene fremsetter kravet på vegne av allmenne interesser i vassdraget etter vassdragsreguleringsloven § 8. Kommunene har i forbindelse med saksforberedelsen sendt ut brev og e-poster til grunneiere, lag og organisasjoner, samt annonsert i to lokalaviser i hver kommune, hvor det er bedt om innspill til tema og problemstillinger som bør fremmes i revisjonssaken. De innkomne krav om tiltak fra innbyggerne som anses nødvendige, følger som vedlegg til dette brevet (vedlegg 1 Kvinnherad og vedlegg 2 Ullensvang). Kommunene forbeholder seg retten til å supplere og prioritere kravene på et senere tidspunkt.

Hovedformålet med en revisjon av konsesjonsvilkårene for Maurangervassdragene mv. er for kommunenes del å bedre miljøforholdene i vassdraget for fisk og øvrig naturmangfold, samt å tilrettelegge bedre for friluftsliv langs vassdraget.

Det er fra kommunenes ståsted sentralt å få avklart om pålegg om minstevannføring i flere av elvene, særlig Øyreselva og Austrepollelva, kan bidra til å bedre naturmangfoldet og forholdene for de ulike fiskebestandene som er påvist i vassdragene. Det er ønskelig å få tilbake selvproduserende bestander av laks, samt å bedre vilkårene for bestanden av sjøørret. Kommunene viser også til at Bondhusdalen er et landskapsvernområde, hvor Folgefonna er et svært viktig område for friluftsliv, både lokalt og regionalt. Det må derfor også vurderes magasinrestriksjoner av hensyn til landskap og friluftsliv.

Kommunene vil i punkt 3 nedenfor utdype bakgrunnen for kravet om revisjon. I punkt 2 nedenfor beskrives prioriteringen i Nasjonal gjennomgang og revisjonskravets forhold til vannforvaltningsplanene. I punkt 4 presiseres hvilke andre forhold som må vurderes i revisjonssaken, før det i punkt 5 er inntatt noen avsluttende bemerkninger.

2 Prioritering i nasjonal gjennomgang og samordning av revisjonskravet med vannforvaltningsplanen for Hordaland (nå Vestland) vannregion

I den nasjonale gjennomgangen av «*Vannkraftkonsesjoner som kan revideres innen 2022*», utarbeidet av NVE og Miljødirektoratet i 2013 (Rapport nr. 49/2013), er Maurangervassdraget rangert med prioritet 1.1. Det betyr at Maurangervassdraget er et vassdrag med stort potensial for forbedring av viktige miljøverdier, og med antatt lite eller moderat krafttap i forhold til forventet miljøgevinst.

Det fremgår av vannforvaltningsplanen for Hordaland 2016-2021 at Vannregionmyndigheten Hordaland, etter at planen hadde vært på høring, besluttet å nedjustere den regionale prioriteringen av vassdraget til kategori 1.2. Begrunnelsen var at de nasjonale prioriteringene i rapport 49/2013 var basert på vurderinger av tre forhold – fisk/fiske, øvrig naturmangfold og landskap/friluftsliv – som alle er relevante tema ved en vilkårsrevisjon, mens det ble lagt til grunn at det bare er fisk og naturmangfold som er relevant etter vannforskriften. Det vises til side 29, hvor det står at:

«Det kan vere gode grunnar til at vassdraga er i nasjonal prioriteringsgruppe 1.1 (topp prioritert), men vassforskrifta har vassøkologi og reint vatn som hovudformål. 3 vassdrag i nasjonal prioritering 1.1 får no regional prioritering 1.2. Dette gjeld Maurangervassdraget, Tyso i Odda og Blådalsvassdraget. I tillegg går magasinrestriksjonar i Matrevassdraget ut. Brukarinteresse friluftsliv og landskap kan vere støtteparametre etter vassforskrifta, men ikkje viktigaste parameter for å gjere konfliktfylte tiltak.»

Murangervassdraget er likevel et av de vassdragene som Vannregionmyndigheten Hordaland mener bør tas opp til vilkårsrevisjon med krav om minstevannføring og/eller magasinrestriksjoner innenfor planperiode 2016-2021. Til dette uttales det at:

«Vassregion Hordaland føreset at NVE tek opp alle konsesjonar som kan reviderast til handsaming når kommunar eller andre ber om det. Dette uavhengig av prioriteringslista.»

3 Nærmere om revisjonskravet

3.1 Innledning

Hovedformålet med revisjon av konsesjonsvilkår er å bedre miljøforholdene i regulerte vassdrag ved å sette nye vilkår for å avbøte skader og rette opp ulemper og negative virkninger for allmenne interesser som har oppstått ved utbyggingen, uten vesentlige inngrep i eksisterende vannkraftproduksjon. Revisjonsadgangen er ment å innebære en modernisering eller ajourføring av konsesjonsvilkårene. Bestemmelser i konsesjonen om høyeste og laveste regulerte vannstand

(HRV og LRV) og overføringer kommer ikke inn under hva som kan revideres. Revisjonen åpner imidlertid for å vurdere endringer blant annet i manøvreringspraksis, minstevannslipp, biotopjusterende tiltak og utsetting av fisk.

Det er viktige økosystemtjenester som påvirkes og forringes av reguleringen av Maurangervassdraget, og som kommunene ønsker å beskytte og forbedre. Det er sentralt for kommunene at konsesjonsvilkårene moderniseres og ajourføres, slik at man blant annet får inn standard naturforvaltningsvilkår og for fremtiden har hjemmel til å pålegge aktuelle undersøkelser om naturfaglige forhold i vassdraget. Etter at revisjonssak er åpnet, vil kommunene komme tilbake med konkrete forslag til aktuelle habitatforbedrende tiltak som kan gjennomføres parallelt med revisjonssaken. Kommunene viser i den forbindelse til naturmangfoldloven § 10:

«En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for.»

Naturmangfoldloven gjelder for all myndighetsutøvelse i forvaltningen og grunnprinsippet i § 10 kan bare etterleves i denne saken ved en samlet vurdering av det økosystemet som utgjør Maurangervassdraget.

Kommunene vil i punktene nedenfor overordnet beskrive konkrete tiltak og hvorfor kommunene ønsker disse tiltakene. I tillegg til miljøforbedrende tiltak er kommunen opptatt av at revisjonsprosessen gir mer kunnskap om forhold som er bestemmende for fisk og annet biologisk mangfold i vassdraget, samt at landskap- og friluftsinnteresser blir ivaretatt på en tilfredsstillende måte.

3.2 Minstevannføring av hensyn til anadrom fisk

Lav vannstand og liten vannføring i elvene fører til en rekke utfordringer i vassdragene. Etter kommunens syn må slipp av minstevannføring vurderes som et aktuelt tiltak i flere av elvene som inngår i reguleringen. Minstevannføring er særlig viktig av hensyn til fisk.

NVE og Miljødirektorat har i den nasjonale gjennomgangen i rapporten fra 2013 rangert vassdraget i kategori 1.1 med følgende begrunnelse:

«Vurdering av verdier og påvirkning

Bondhuselva har en ikke selvreproduserende laksebestand (Y) og en sjørretbestand som er sårbar (3). Vassdragsregulering er ikke bestemmende for tilstanden. Hovedutfordringene er rømt oppdrettsfisk og lakselus. Øyreselva har god bestand av sjørret (5). Laksebestanden anses som tapt (1). Austrepollelva har en sjørretbestand med sårbar tilstand (3). Laksebestanden er ikke selvreproduserende (Y). Vassdragsregulering er bestemmende for tilstanden i Austrepollelva, Vannføringen er sterkt redusert i disse to elvene. Anadrom strekning er under 2 km i alle elvene, unntatt Øyreselva. En rekke biotopforbedrende tiltak er gjennomført i Austrepollelva. Tilstanden i magasinene er god.»

Det fremgår at anadrom strekning er under 2 kilometer i alle elvene, unntatt Øyreselva. Et aktuelt tiltak som er foreslått i rapporten er derfor minstevannføring i Austrepollelva og Øyreselva for å bedre forholdene for sjørrett. Kommunene ber NVE om å vurdere minstevannføring også i andre elver, jf. de innkomne krav fra almenne interesser (vedlegg 1 og 2).

Hvilket minstevannføringsslipp som bør pålegges av hensyn til fisk og annet biologisk mangfold i elvene, må vurderes nærmere i revisjonssaken. Kommunene ønsker derfor at kunnskapen om fisk i elva bedres, slik at det kan avgjøres om det er grunnlag for å oppnå en selvrekrutterende eller høstbar bestand av de ulike fiskeartene som er påvist i vassdraget. I Øyreselva er det en

eksisterende minstevannføring på 300 l/s fra 1. juli til 1. november. Av hensyn til anadrom fisk, mener kommunene det i alle tilfeller bør innføres minstevannføring hele året i Øreselva, samt minstevannføring i Austrepollselva. Det vises til innspill fra Fylkesmannen i Vestland datert 31. august 2020. Det må utredes nærmere hva som er tilstrekkelig vannføring i disse vassdragene i de ulike deler av året, da rogn, ungfish og gytefish har ulike krav til vannføring.

Minstevannføring kan også være et aktuelt tiltak for å bedre det biologiske mangfoldet. Det er sentralt med kunnskapsinnhenting for å avklare hvordan reguleringen påvirker biologisk mangfold i og langs elva.

Ved siden av ovennevnte utfordringer for fisk og biologisk mangfold, skaper det også utfordringer for både bruk av båt og for friluftslivet langs elva.

3.3 Magasinrestriksjoner av hensyn til landskap og friluftsliv

I den nasjonale gjennomgangen til NVE og Miljødirektoratet fra 2013 er følgende tatt inn når det gjelder landskap og friluftsliv:

«Vassdraget har betydelige landskapsverdier og grenser opp mot Folgefonna nasjonalpark. Bondhusdalen er landskapsvernområde. Folgefonna er et regionalt svært viktig område for friluftsliv. DNT har et stort rutenett fra Bondhusdalen og inn i nasjonalparken. Reguleringssoner på > 10 m vil kunne påvirke landskap og opplevelsesverdier ved lave vannstander i magasinene.»

Videre fremgår det at magasinrestriksjoner i Mysevatn og Svartdalsvatn kan være et aktuelt tiltak.

Kommunen mener at det i revisjonsprosessen også må ses nærmere på tiltak av hensyn til landskap og friluftsliv mer generelt. Ett eksempel er Skarvabotnvatn og Botsvatn. Botsvatn er «inngangsporten» til de helt spesielle og attraktive fjellområdene mellom Sørfjorden og Hardangerfjorden, og er utgangspunktet for flere turistruter. Krav til minstevannføring vil få betydning for opplevelsesverdien for turistrutene langs vassdraget, som har et meget stort potensialt for økt turismenæring.

4 Andre forhold som må vurderes i revisjonssaken

Kommunene mener at det ved vurderingen av størrelsen på vannslipp må tas hensyn til at reguleringen utnytter et økt tilsig i forhold til det som var forutsatt da konsesjonen ble gitt i 1969. I Nasjonal gjennomgang på side 55 er det oppgitt at Hordaland har hatt et økt tilsig på 2,2 % i tilsigsserien 1981-2010 sammenlignet med forrige tilsigsserie. Trolig ligger tilsiget frem til i dag vesentlig høyere, og det antatte krafttapet ved et vannslipp bør derfor også vurderes opp mot økt tilsig for de nedbørfeltene som tas inn i kraftverkene Mauranger og Jukla i dag. Kommunene mener også det bør tas høyde for at klimafremskrivninger opererer med mellom 2-16 % økt tilsig i perioden 2021-2050, selv om det er usikkerhet knyttet til dette tallet.¹ Det antatte krafttapet ved nytt vannslipp i Maurangervassdragene m.v. bør derfor også vurderes opp mot det økte tilsiget for de nedbørfeltene som inngår i vassdragene. Den produksjonen som kan tilbakeføres til det økte tilsiget, må anses som en produksjon i tillegg til den produksjonen som følger av konsesjonærens investeringer. Verken investeringshensynet eller inntektsmessighetsberegningen tilsier en tilsvarende ivaretagelse av denne produksjonen.

5 Avsluttende bemerkninger

Erfaring har vist at de revisjonssakene som hittil er avgjort, tar svært lang tid å ferdigbehandle. For å få bedret miljøforholdene i vassdraget ber kommunene Kvinnherad og Ullensvang om at NVE åpner revisjonssak så snart som mulig.

I Olje- og energidepartementets veileder til revisjonssaker av 2012 står det følgende på side 16:
«Praksis har vært at det åpnes for revisjon dersom de krav som stilles ligger innenfor det som det er mulig å få endret i en revisjonssak. Dette er en praksis som vil bli videreført.»

Kommunene har fremmet krav om tiltak som ligger innenfor det som er mulig å få endret i en revisjonssak, og mener derfor at revisjon skal åpnes på bakgrunn av dette kravsdokumentet. Kommunene har valgt å sende inn alle kravene som har kommet inn i revisjonssaken så langt (uten å foreta noen sortering), som en del av kravsdokumentet. Etter at revisjonssak er åpnet, vil kommunene nedsette en arbeidsgruppe for å prioritere kravene.

Etter kommunenes syn er det revisjonsprosessen som vil gi det beste kunnskapsgrunnlaget for å vurdere konkrete tiltak, herunder størrelse på minstevannføring mv. Kommunene tar derfor forbehold om at ny kunnskap i revisjonsprosessen kan medføre at kommunen på vegne av allmenne interesser i vassdraget vil endre utforming av sine krav eller komme med nye krav i saken.

Kommunene må også ta forbehold om at det kan være andre konsesjoner som har betydning for miljøforholdene i de berørte vassdragene som kommunen ikke kjenner til og som bør tas med i revisjonssaken.

Etter at revisjonssak er åpnet, vil kommunene ta kontakt med regulanten for å gjennomføre et «oppstartsmøte» hvor kommunen(e) vil redegjøre nærmere for sine krav og for å avklare videre oppfølging av saken.

Kommunen ber om å bli holdt orientert om alle saksbehandlingsskritt i saken, og anser seg som *part* i saken på vegne av de allmenne interesser i vassdraget, jf. forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav e.

Vi imøteser NVEs tilbakemelding på revisjonskravet.

Med vennlig hilsen

Kvinnherad og Ullensvang kommune

v/ Kvalitetsjef, Gunn Tove Petterteig, Kvinnherad kommune,

Vedlegg 1 – 14 : Innkomne brev og vedtakstekst m.m. fra Kvinnherad kommune

Vedlegg 15 - 27 : Innkomne innspill, vedtak fra Ullensvang kommune

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

